

Riktlinjerna vänder sig till personal i region och kommun. Riktlinjerna beskriver stegen i utskrivningsprocessen för patienter som vårdas enligt LPT och LRV och efter utskrivning från slutenvården behöver insatser från både region och kommun.

Länsgemensamma riktlinjer

Samverkan vid utskrivning
från sluten hälso- och
sjukvård för LPT och LRV

Region Västmanland och Västmanlands kommuner
Fastställd av Chefsforum 20181109, version 2

Innehåll

Inledning.....	3
Vision	3
Syfte.....	3
Mål för utskrivningsprocessen	3
Målgrupp	3
Inskrivning i slutna hälso- och sjukvård.....	4
Inskrivningsmeddelande	4
Fast vårdkontakt.....	4
Planering inför patientens utskrivning	4
Vårdplan LPT/LRV	5
Samordnad vårdplan - Öppen psykiatrisk tvångsvård ÖPT samt Öppen rättspsykiatrisk vård ÖRV.....	5
Utskrivningsklar	6
Information till patienten för att säkerställa hemgång.....	7
Samtycke	7
Menprövning.....	8
Implementering.....	8
Avvikelse	8
Driftsstörning i COSMIC LINK.....	8
Patient listad på vårdcentral utanför länet	8
Patient med skyddad identitet	8
Definitioner och förtydliganden.....	9
Referenslista/Övriga läns-gemensamma styrdokument.....	10

Inledning

Från 1 januari 2018 gäller Lag (2017:612) om samverkan vid utskrivning från slutenvården och sjukvård för alla personer, oavsett ålder och boendeform. Syftet med lagen är att:

- främja en trygg och säker vård och omsorg för patienter som efter utskrivning från slutenvården behöver insatser från både landsting och kommun
- främja att en patient med behov av insatser skrivs ut från slutenvården så snart som möjligt efter att denne är utskrivningsklar
- undvika onödig vistelse på sjukhus

Dessa riktlinjer grundar sig på lagen där det uttrycks att landsting och kommun i samråd ska utarbeta gemensamma riktlinjer samt på den överenskommelse som tecknats mellan regionen och kommunerna i Västmanland. Intentionerna med riktlinjerna följs upp på länsnivå av Chefsforum. Dessa riktlinjer berör patienter som vårdas enligt Lagen om psykiatrisk tvångsvård, LPT 1991:1128 (LPT) och Lagen om rättspsykiatrisk vård, LRV 1991:1129 (LRV).

Samtlig personal hos berörda enheter intar ett gemensamt förhållningssätt som innebär att patienterna får en god vård på rätt vårdnivå. Ingen ska behöva vara på sjukhus mer än nödvändigt. Samverkan sker med patientfokus, förtroende för varandras kompetens, respekt för varandra och lojalitet mot fattade beslut. Respektive enhet kan bara lova insatser som den ansvarar för.

Riktlinjerna beskriver stegen i utskrivningsprocessen och ska användas som stöd vid utskrivning från slutenvården. De ersätter därmed det länsgemensamma samverkansavtalet *Informationsöverföring och samordnad vårdplanering*.

Vision

För att alla västmanlänningar ska känna sig trygga är den gemensamma visionen:

”Jag får det stöd, den vård och omsorg jag behöver när jag behöver det och där jag behöver det”.

Syfte

Syftet med riktlinjerna är att tydliggöra Västmanlands utskrivningsprocess från slutenvården samt ansvarsfördelning mellan regionens och kommunernas berörda enheter.

Mål för utskrivningsprocessen

Ett mål är att patienter med behov av insatser från regionen och kommunerna får en god vård och omsorg samt en socialtjänst av god kvalitet efter utskrivning från slutenvården. Ett annat mål är att alla patienter ska kunna gå hem samma dag som de är utskrivningsklara.

Målgrupp

Målgruppen som riktlinjerna avser är medarbetare hos respektive huvudman¹ som är delaktiga i någon del av utskrivningsprocessen.

¹ Detta inbegriper också de leverantörer/vårdgivare som kommunen eller regionen slutit avtal med om att utföra de uppgifter som regionen eller kommunen ansvarar för enligt lag.

Inskrivning i slutna hälso- och sjukvård

När den kommunala hälso- och sjukvården, socialtjänsten eller den landstingsfinansierade öppna hälso- och sjukvården har kännedom om att den enskilde söker på akutmottagning ska relevant information bifogas utan dröjsmål. Informationen ska innehålla orsak till besöket, övriga sjukdomar, eventuell överkänslighet, kontaktuppgifter till närstående/god man/förvaltare, pågående hälso- och sjukvårdsinsatser/sociala insatser och om möjligt aktuell läkemedelslista. Den som startar ett samordningsärende i COSMIC LINK ska inhämta samtycke från patienten för informationsdelning, se samtycke och menprövning, sid 7 och 8. Därefter sker all skriftlig kommunikation i COSMIC LINK.

Inskrivningsmeddelande

För patienter som vårdas enligt LPT och LRV skickas alltid inskrivningsmeddelande till berörda parter inom socialtjänsten och/eller den kommunalt finansierade hälso- och sjukvården samt den landstingsfinansierade öppna vården. Inskrivningsmeddelandets markering för beräknat utskrivningsdatum avser i dessa fall datum för nästa förhandling i förvaltningsrätten. Ett inskrivningsmeddelande som skickas, sänds med automatik till de förvalda mottagarna i COSMIC LINK. Kommunens berörda enheter hanterar inskrivningsmeddelandet som en anmälan om behov av gemensam planering. Samverkan mellan berörda enheter startar omgående.

De enheter som fått inskrivningsmeddelande besvarar med aktuellt status och pågående insatser, om detta inte gjorts i samband med inskrivning i slutna hälso- och sjukvård.

Inskrivningsmeddelandet ska innehålla upplysningar om patientens namn, personnummer och folkbokföringsadress. För att skicka ett inskrivningsmeddelande behövs inget samtycke. För informationsdelning eller för att enbart ange inskrivningsorsak krävs att patienten lämnar samtycke. Samtycke behövs även om en Samordnad Individuell Planering (SIP) är aktuell. För mer information om samtycke och menprövning, se sid 7 och 8.

Fast vårdkontakt

Fast vårdkontakt ska utses omgående i den landstingsfinansierade öppna hälso- och sjukvården när inskrivningsmeddelandet mottagits. För patienter som skrivs ut från rättspsykiatrisk slutenvård till rättspsykiatrisk öppenvård utses alltid fast vårdkontakt inom rättspsykiatrisk öppenvård. För patienter som skrivs ut direkt från rättspsykiatrisk slutenvård till psykiatrisk öppenvård eller från rättspsykiatrisk öppenvård till psykiatrisk öppenvård utses fast vårdkontakt i psykiatrisk öppenvård. Fast vårdkontakt ansvarar, på uppdrag av chefsöverläkaren, för samordning och kommunikation med kommunen och övriga berörda parter.

Dialog om exempelvis provsvar och nya ordinationer sker direkt mellan berörda vårdgivare och ingår inte i den fasta vårdkontaktens samordningsansvar.

Planering inför patientens utskrivning

Samtliga enheter som fått ett inskrivningsmeddelande ska tillsammans med patienten, och i förekommande fall närstående, påbörja planeringen av de insatser som enheten ansvarar för och som är nödvändiga för att patienten ska kunna lämna slutenvården den dag läkaren / förvaltningsrätten bedömer att patienten är utskrivningsklar. Den gemensamma planeringen påbörjas då slutenvården bedömer att kommunen bör involveras. Det innebär bl.a. för biståndshandläggare att under ett antal återkommande vårdplaneringsmöten lära känna patienten, lämna och inhämta information och på sikt bevilja eller avslå patientens ansökan om insatser enligt socialtjänstlagen och lagen om stöd och service (LSS). För denna informationsöverföring mellan

socialtjänst och slutenvård finns sekretessbrytande regler enligt Offentlighets- och sekretesslagen, där det sägs att sekretessen avseende patienter som vårdas enligt LPT och LRV, inte hindrar att en uppgift om en enskild eller närstående till denne lämnas från en myndighet inom hälso- och sjukvården eller socialtjänsten till den andra om det behövs för att ge den enskilde nödvändig vård, behandling eller annat stöd².

I planering inför utskrivning görs alltid en klinisk bedömning av risk för återfall i brott. Rättspsykiatrin gör denna bedömning. Kommunen ska ta hänsyn till den kliniska bedömningen av behov och risker då kommunen bedömer och beviljar lämpliga insatser. Behoven ska beskrivas utifrån riskbedömningen och ska tillgodoses utifrån den samverkan och dialog mellan parterna som föregått planerad utskrivning.

Vårdplan LPT/LRV

Vid psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård ska en vårdplan upprättas. Det bör ske i samråd med patient och vid behov socialtjänsten.

Termen vårdplan uttrycker utöver medicinsk behandling, vikten av patientens behov av omvårdnad och insatser från socialtjänsten. Lagen understryker vikten av samråd med patienten beträffande vårdplanen, liksom eventuella kontakter med socialtjänsten. Samråd med närstående ska alltid ske om det inte är olämpligt. Vårdplanen ska utvärderas vid återkommande tillfällen, revideras vid behov och genomförs av kvalificerad personal. Chefsöverläkaren ansvarar för att vårdplanen upprättas, följs upp och omprövas.

Samordnad vårdplan - Öppen psykiatrisk tvångsvård ÖPT samt Öppen rättspsykiatrisk vård ÖRV

Den samordnade vårdplanen ska utformas i samarbete mellan de enheter som svarar för vård och insatser. En grundbult inom öppen psykiatrisk tvångsvård är att det ska finnas en samordnad vårdplan. Den samordnade vårdplanen ska upprättas av chefsöverläkaren och ska innehålla uppgifter om det bedömda behovet av insatser från landstingets hälso-och sjukvård och kommunens socialtjänst eller hälso-och sjukvård. Därutöver ska framgå de beslut om insatser som kommunen har fattat för att tillgodose patientens behov, vilken enhet hos landsting och kommun som ansvarar för respektive insats och vilka eventuella åtgärder som ska vidtas av andra än landstinget eller kommunen, till exempel arbetsförmedlingen eller försäkringskassan.

Kravet på en samordnad vårdplan är tvingande vid ansökan om öppen psykiatrisk tvångsvård (öppen LPT, öppen LRV med eller utan särskild utskrivningsprövning, (SUP)). Om patienten inte har något behov av till exempel stöd och service från kommunen eller inte samtycker till sådana insatser ska detta anges i den samordnade vårdplanen.

Samordnad vårdplanering innebär att chefsöverläkaren före en ansökan om öppen psykiatrisk tvångsvård ansvarar för att klarlägga nödvändiga insatser från berörda enheter inom hälso-och sjukvården och insatser utifrån socialtjänstens bedömning och/eller beslut. Efter beslut om öppen psykiatrisk tvångsvård ansvarar chefsöverläkaren för underrättelse av beslutet till berörd enhet vid landsting, kommun eller annan huvudman.

Den samordnade vårdplanen kan samordnas med den ordinarie vårdplanen.

Chefsöverläkaren håller sig löpande informerad om patientens situation. Såväl kommunen som den öppna psykiatriska vården ansvarar själva också för att rapportera till chefsöverläkaren om patienten exempelvis inte iakttar uppställda villkor. Öppen psykiatrisk tvångsvård kräver således en fungerande kommunikation mellan vårdgrannarna.

²Offentlighets och sekretesslagen (2009:400) kap25 §12 och kap26 §9

Utskrivningsklar

En person som vårdas enligt LPT eller LRV anses som utskrivningsklar när vårdbehovet är tillgodosett genom kommunala insatser i kombination med iakttagande av särskilda villkor enligt Lag (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård.

En patient som vårdas enligt LPT är utskrivningsklar när nedanstående kriterier är uppfyllda.

- De psykiatriska och därmed juridiska förutsättningar för tvångsvård finns inte längre. Frågan om tvångsvårdens upphörande ska övervägas fortlöpande. Chefsöverläkare fattar beslut om upphörande av LPT.

En patient som vårdas enligt LRV - utan SUP

- Patient utan SUP ska genast skrivas ut om denne inte längre lider av en allvarlig psykisk störning och det i övrigt inte är påkallat att rättspsykiatrisk vård ska ges. Dessa två villkor ska föreligga samtidigt. Frågan om den rättspsykiatriska vårdens upphörande ska fortlöpande övervägas. Chefsöverläkare fattar beslut om upphörande av LRV.

En patient som vårdas enligt LRV - med SUP är utskrivningsklar

- När den psykiska störning som föranlett beslutet om särskild utskrivningsprövning inte längre utgör en risk för att patienten återfaller i allvarlig brottslighet.
- Det inte heller annars med hänsyn till patientens psykiska tillstånd och personliga förhållanden i övrigt är påkallat att denne är intagen på en sjukvårdsinrättning för psykiatrisk vård, som är förenad med frihetsberövande och annat tvång, eller ges öppen rättspsykiatrisk vård.
Dessa villkor ska föreligga samtidigt för att vården ska upphöra. Chefsöverläkare är skyldig att anmäla till förvaltningsrätten så snart bedömningen är att patienten kan skrivas ut. Förvaltningsrätten fattar beslut om utskrivning efter ansökan från chefsöverläkare eller patient.

Utöver ovanstående villkor för dessa tre grupperingar ska också nedanstående kriterier vara uppfyllda för att patienten ska vara utskrivningsklar.

- Patienter som vårdats enligt LRV ska ha klarat permissioner utanför sjukhusområdet på egen hand.
- Patienter som vårdas enligt LRV bedöms kunna klara bostad/boende utan möjligheter till begränsningsåtgärder i form av låsta dörrar.
- Fast vårdkontakt har utsetts i den landstingsfinansierade öppna hälso- och sjukvården.
- Nödvändig information för patientens fortsatta hälso- och sjukvård och socialtjänst är tillgänglig för de enheter som har fått ett inskrivningsmeddelande. Om hemgång sker senare än datum för utskrivningsklar uppdateras och fastställs informationen i samband med hemgång.
- Nödvändiga hjälpmedel och medicintekniska produkter är utprovade och/eller tillgängliga för patienten. Detta innebär att:
 - Ansvarig legitimerad personal i slutenvården gör en individuell bedömning av behovet i samråd med patienten.
 - Regionen ansvarar för utprovning och förskrivning av hjälpmedel samt medicintekniska behandlingshjälpmedel som bedömts vara nödvändiga för att möjliggöra utskrivning. Regionen ansvarar även för hemtransport om det inte kan ordnas på annat sätt. Skrymmande hjälpmedel levereras och monteras av Hjälpmedelscentrum under förutsättningar att hemmet är förberett. Se länk i referenslista.

- Kommunen ansvarar för utprovning och förskrivning av hjälpmedel efter att patienten kommit hem. Vidare ansvarar kommunen för att korttidsenheter och särskilda boenden har utrustning enligt Hjälpmedelshandboken. Se länk i referenslista.
- Läkemedelslista är uppdaterad och fastställd, både i journalsystem och i förekommande fall i Pascal. Om hemgång sker senare än datum för utskrivningsklar, kan listan komma att behöva revideras.
- Nödvändiga läkemedel ska finnas tillgängliga för patienten i samband med hemgång. Om behov finns skickas läkemedel med från slutenvården för de dagar som inte kan säkerställas på annat sätt.

Information till patienten för att säkerställa hemgång

Hemgången säkerställs genom att patienten sammanfattningsvis har fått information om:

- den vård och behandling som getts under vårdtiden
- vad olika enheter planerat
- åtgärder vid förändring av behov och tillstånd
- kontaktuppgifter till berörda enheter
- vilka hjälpmedel och medicintekniska produkter som förskrivits och hur dessa ska hanteras
- vem som är fast vårdkontakt i öppenvården och kontaktuppgifter till denne.

Samtycke

Inhämtande av samtycke ska alltid föregås av information till patienten. Endast den som har förutsättningar att förstå innebörden av ett samtycke kan lämna ett giltigt samtycke. Patienten kan lämna sitt samtycke skriftligen, muntligen eller genom att på annat sätt visa samtycke till den aktuella åtgärden. Patienten kan när som helst återkalla sitt samtycke. Samtycket och återkallande av samtycke ska dokumenteras i patientens journal. Närstående, god man eller förvaltare får inte agera som ställföreträdare och får inte samtycka i patientens ställe.

I samband med in- och utskrivning från slutenvård berörs följande samtycken:

- inskrivningsorsak
- informationsdelning mellan socialtjänst och hälso- och sjukvård

Samtycke till informationsdelning ska då inhämtas av den som startar ett samordningsärende i COSMIC LINK, antingen kommun eller slutenvård. Varje berörd vårdgivare/socialtjänst ska inhämta patientens samtycke till informationsdelning för vårdeposoden. Samtycke ska dokumenteras i den enskildes journal.

För patienter som vårdas enligt LPT och LRV finns dock särskilda regler för samtycke och sekretess. Uppgifter från hälso- och sjukvården om en patient kan lämnas ut utan hinder av sekretess om det behövs för att chefsöverläkaren ska kunna fullgöra sina åligganden enligt LPT eller LRV. För detta behövs inget samtycke.

Chefsöverläkaren kan inhämta sekretessbelagd information från socialtjänsten utan samtycke från patienten. (LPT 43 §).

Menprovning

Patientens hälsotillstånd kan vara sådant att samtycke inte alltid kan inhämtas. Samtidigt är det viktigt att den fortsatta vården och omsorgen kan planeras så att patienten kan beredas insatser. I dessa fall kan en menprovning göras utifrån verksamhetens rutiner. Menprovning kallas det vid provning om personuppgifter kan röjas utan att det är till men (till skada) för den som uppgifterna rör eller dennes närstående. Menprovning görs vanligtvis av ansvarig läkare eller sjuksköterska.

Implementering

Respektive huvudman ansvarar för att riktlinjerna implementeras. Med detta menas att informera och kommunicera samt fastställa rutiner som omfattar samtliga berörda enheter inom den egna huvudmannens ansvar.

Avvikelse

Avvikelse från riktlinjerna rapporteras enligt fastställda lokala avvikelserutiner.

Driftsstörning i COSMIC LINK

Vid driftsstörning i COSMIC LINK överförs vid behov aktuella uppgifter till berörda enheter via telefon. Uppgifterna måste skrivas in senare i COSMIC LINK för att man ska ha informationen samlad och kunna kommunicera, utföra och utvärdera planeringen samt för att debiteringen ska fungera. Se reservrutin publicerad på Vårdgivarwebben (adress i referenslistan).

Patient listad på vårdcentral utanför länet

Slutenvård och kommuner kan kommunicera via COSMIC LINK. Kommunikation med primärvård bör ske via telefon.

Patient med skyddad identitet

Den som är utsatt för ett allvarligt och konkret hot kan ansöka om skyddade personuppgifter hos Skatteverket. Det finns tre typer av skyddade personuppgifter: sekretessmarkering, kvarskrivning och fingerade personuppgifter. Information om personer med skyddade personuppgifter återfinns i befolkningsregistret BUS. Från BUS levereras uppgifterna till journalsystemet COSMIC. Har personen skyddade personuppgifter visas det i journalhuvudet i COSMIC. Ingen information om personer med skyddade personuppgifter får lämnas ut. Personal tillfrågar patient som är aktuell för samordning om kommunikationen mellan berörda enheter kan ske i COSMIC LINK eller om det ska skötas på annat sätt. En person med skyddade personuppgifter kan inte vara listad i Region Västmanlands listningssystem, men kan ändå vara knuten till en viss vårdcentral och där ha en utsedd fast vårdkontakt.

Definitioner och förtydliganden

Avvikelser – är ett samlingsbegrepp för negativa händelser eller tillbud, en icke förväntad händelse.

Berörd enhet – i dessa riktlinjer menas en organisatorisk enhet som tillhandahåller hälso- och sjukvård eller socialtjänst. Det kan vara en slutenvårdsavdelning, en vårdcentral, en specialist/öppenvårdsmottagning, ett särskilt boende, en hemtjänst-/hemsjukvårdsenhet, en korttidsenhet eller ett myndighetskontor.

Chefsforum – ett samverkansforum i Västmanland bestående av samtliga socialchefer/motsvarande inom kommunerna samt hälso- och sjukvårdschefer inom regionen.

Fast vårdkontakt – med fast vårdkontakt menas en funktion som ska tillgodose patientens behov av trygghet, kontinuitet och säkerhet. Ska kunna bistå patienten i att samordna vårdens insatser, informera om vårdsituationen, förmedla kontakter och vara patientens kontaktperson. Fast vårdkontakt är samordningsansvarig för SIP. Patienten ska, trots att fast vårdkontakt är utsedd, få möjlighet att välja en fast läkarkontakt inom primärvården. Begreppet Fast vårdkontakt i dessa riktlinjer ska ses som ett komplement till annan befintlig lagstiftning.³⁴⁵

Huvudman – myndighet eller organisation som juridiskt och ekonomiskt har ansvaret för viss verksamhet. I dessa riktlinjer regionen eller en kommun.

Hälso- och sjukvård – åtgärder för att medicinsk förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador, samt sjuktransporter.

Insats – i dessa riktlinjer menas en av legitimerad personal bedömd åtgärd, eller en social insats utifrån ett myndighetsbeslut.

Närstående – person som patienten anser sig ha en nära relation till.

Samordnad Individuell Plan (SIP) – i dessa riktlinjer menas både Samordnad Individuell Planering och Samordnad Individuell Plan, det vill säga både mötet när planeringen sker och dokumentet som är en produkt av mötet. Begreppet SIP i dessa riktlinjer ska ses som ett komplement till annan befintlig lagstiftning gällande SIP.²³⁴

Öppenvård – annan hälso- och sjukvård än slutenvård. I dessa riktlinjer innebär det framför allt vårdcentral och psykiatrisk öppenvårdsmottagning.

³³ Patientlagen (2014:821)

⁴ Socialtjänstlagen (2001:453), SoL 2 kap. 7 §

⁵ Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), HSL 16 kap. 4 §

Referenslista/Övriga läns gemensamma styrdokument

Avtal om övertagande av hemsjukvård mellan landstinget i Västmanlands län och kommunerna i Västmanlands län 2012-11-23.

Gemensamma författningssamlingen avseende hälso- och sjukvård, socialtjänst, läkemedel, folkhälsa m.m. (HSLF-FS 2017:23).

Hjälpmedelshandboken

<https://regionvastmanland.se/vardgivare/behandlingsstod/hjalpmedel/hjalpmedelshandboken/>

Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) HSL.

Lag (2017:612) om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård.

Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Lag (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård.

Lag (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård.

Offentlighets- och sekretesslag (2009:400).

Patientlagen (2014:821).

Patientsäkerhetslagen (2010: 1369).

Rutin för samverkan vid egenvård. Överenskommelse mellan landstinget och kommunerna i Västmanlands län, 2014-03-14.

Samordnad individuell plan - samverkansdokument Region Västmanland och kommunerna i Västmanlands län avseende samarbete och gemensam individuell planering mellan regionens hälso- och sjukvård och kommunernas socialtjänst.

<https://regionvastmanland.se/vardgivare/wardsamverkan/lansgemensamma-dokument/sip---samordnad-individuell-plan/>

Socialtjänstlagen (2001:463) SoL.

Skrymmande hjälpmedel och hemleveranser

<http://ledningssystemet.ltv.se/public/ViewItem.aspx?regno=43343>

Vårdgivarwebben <https://regionvastmanland.se/vardgivare/wardsamverkan/lansgemensamma-dokument/samverkan-vid-utskrivning/>

Överenskommelse mellan Region Västmanland och kommunerna i Västmanland om samverkan vid för trygg och effektiv utskrivning från slutna hälso- och sjukvård, 2017-10-17.

Överenskommelse om samverkan mellan region Västmanland och respektive kommun i Västmanland avseende äldre, 2018-04-01.

Överenskommelse mellan Region Västmanland och kommunerna i Västmanland om samverkan kring barn och unga med psykisk funktionsnedsättning och/eller sammansatt social och psykiatrisk problematik, 2018-04-01.

Överenskommelse mellan Region Västmanland och kommunerna i Västmanland om samverkan kring vuxna personer med psykisk sjukdom/funktionsnedsättning, 2018-04-01.

Överenskommelse mellan Region Västmanland och kommunerna i Västmanland om samverkan kring personer med missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, andra beroendeframkallande medel, läkemedel dopningsmedel, 2018-04-01.